

מושגים בחדשות ומקורם ההיסטורי

בימים אלה אנו שומעים באמצעי התקשורת לא מעט מושגים המושאלים מההיסטוריה שלנו לאירועים הנוכחיים. מאחר ואנו מניחים שלא כל המורים הינם מורים להיסטוריה (חבל!), ריכזנו כאן עבורכם מקורות להסבר קצר על המושגים הללו ומקורם:

1. "השבת השחורה" – המלחמה הנוכחית

פרצה ביום שבת 7 באוקטובר. ממדי הטבח הנורא, האכזריות הבלתי נתפסת, האבדות הכבדות והנזק ברכוש, הובילו רבים להשתמש במושג "השבת השחורה".

מקור המושג בתקופת היישוב, טרום המדינה, עת נשלטנו על ידי הבריטים ("המנדט"). **בשבת 29 ביוני 1946**, פתחו הבריטים במבצע לאיתור ואיסוף נשק הגנתי שהיישוב הסתיר, איתור מסמכים ומעצר מנהיגים של היישוב. קיבוץ יגור ספג באותה שבת נזק נורא, כשהבריטים חיפשו את ה"סליק" – מחסן הנשק ההגנתי של הקיבוץ – וחפרו בכל מקום. למעלה מ-2,700 יהודים נעצרו באותו יום, נתפסו מסמכים וכן כלי נשק שהיו חיוניים ליישוב כדי להגן על עצמו.

לקריאה נוספת ותמונות: [הארכיון הציוני המרכזי](#); [מוזיאון הפלמ"ח](#)
[סרטון בריטי המתאר את המבצע: ארכיון המדינה](#)

2. "הקונספציה" – השקפת עולם, תפיסת עולם.

מזה שנים אנו שומעים על ידי פרשנים שונים שהדרך לחיות לצד ארגון החמאס היא להבטיח תנאי חיים טובים לתושבי רצועת עזה. הנחת היסוד (ההגיגנית!) הישראלית הייתה שחמאס רוצה בטובת האוכלוסייה שלו ולפיכך אם רק נאפשר יותר היתרי עבודה בישראל והעברת יותר סחורות הרי שהחמאס יתמתן, מה גם שהוא מורתע מישראל לאור הנזקים שספג בסבבים קודמים.

אירועי שבת, 7 באוקטובר ניפצו את הנחות היסוד הללו:

האירועים הקשים מייצגים קריסה של דוקטרינת "מחיר ההפסד" שקודמה בשנתיים האחרונות ובמוקדה קונספציה ולפיה חמאס כריבון מתמתן, וכי המחנות האזרחיות ובראשן הוצאת פועלים לעבודה בישראל יולידו מחאה ציבורית בעזה נגד הארגון אם תתפתח הסלמה. כל אלה משקפים פער תפיסתי עמוק בהקשר לחמאס, וכשל בפענוח היגיון הארגון השונה מזה הישראלי. עליית ארגון אידיאולוגי קיצוני לשלטון מספקת לו יותר משאבים לקידום חזונו, ולא מרככת

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח, חברה ומורשת
הפיקוח על הוראת היסטוריה

אותו, והציבור העזתי שבו נתלו תקוות מתברר ככנוע, ואף כמי שמזדהה ברובו עם הגישה הלוחמנית של חמאס¹

להרחבה ראו : [ד"ר מיכאל מילשטיין, קריסת הקונספציה](#)

מקור המושג - קונספציה – בוועדת אגרנט (ועדת החקירה שקמה לאחר מלחמת יום הכיפורים, שפרצה אף היא בהפתעה גמורה ביום שבת, 6 באוקטובר 1973). הכוונה המקורית הייתה לתפישות היסוד שגובשו על ידי חטיבת המחקר של אגף המודיעין בצה"ל. הקונספציה אז הייתה שמצרים וסוריה לא יצאו למלחמה בטרם מולאו התנאים הבאים : יכולת מצרים לתקוף אווירית את עומק ישראל ולשתק את חיל האוויר הישראלי ; סוריה ממילא לא תצא למלחמה כוללת בישראל בלי מצרים, ומכאן שלא צפויה מלחמה בעתיד הקרוב. בשל אותה קונספציה התעלמו בישראל מהאירועים שהיו אמורים להדליק "אור אדום".

ב-1973 הקונספציה הזו קרסה כמובן, עת מצרים וסוריה תקפו את ישראל בשבת, יום הכיפורים, למרות שלמצרים לא הייתה עליונות אווירית על ישראל.

¹ <https://dayan.org/he/content/6154>